

2.

Diagnoza zjawiska niepełnosprawności w Powiecie

2.1. Liczba osób z niepełnosprawnościami

Na terenie Powiatu odsetek osób z niepełnosprawnościami jest relatywnie wysoki – wedle danych z ostatniego spisu powszechnego z 2021 r. wynosił nieco ponad 10% całej populacji. Na przestrzeni lat 2002-21 liczba takich osób ogółem prawie nie zmieniła się, jednak licząc osoby z prawnym statusem widać tendencję spadkową. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli 2.1.1.

Tabela 2.1.1. Liczba osób z niepełnosprawnościami wg spisów powszechnych.

Gminy	2002		2021	
	ogółem	prawnie	ogółem	prawnie
Chociwel	1 178	1 062	893	514
Chociwel miasto	527	493	466	267
Chociwel obszar wiejski	651	569	427	247
Dobrzany	870	760	1 114	455
Dobrzany miasto	377	324	470	199
Dobrzany obszar wiejski	493	436	644	256
Dolice	1 216	1 090	859	593
Ińsko	622	519	442	305
Ińsko miasto	320	282	242	176
Ińsko obszar wiejski	302	237	200	129
Kobyłanka	482	428	598	401
Marianowo	579	477	357	244
Stara Dąbrowa	627	506	477	341
Stargard	1 862	1 593	1 662	1 138
Miasto Stargard	9 792	8 433	10 952	7 848
Suchań	791	694	691	438
miasto	215	184	227	144
obszar wiejski	576	510	464	294
POWIAT	18 019	15 562	18 045	12 277

Źródło: opr. PCPR w Stargardzie na podstawie *Bank Danych Lokalnych GUS*, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Jednak w latach 2020-24 w Powiecie liczba takich osób zwiększała się – trend ten był obserwowany praktycznie w każdej gminie. Wedle danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o

Niepełnosprawności w Stargardzie w 2020 r. na terenie Powiatu odnotowano 918 osób z niepełnosprawnościami. W 2024 r. było ich już 1263. Szczegóły zawarto w **tabeli 2.1.2.**

Tabela 2.1.2. Liczba osób zakwalifikowanych do osób z niepełnosprawnościami w Powiecie.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024
Chociwel	53	62	53	79	66
Dobrzany	39	24	36	46	40
Dolice	46	52	73	75	81
Ińsko	13	27	27	28	29
Kobylanka	37	36	34	43	54
Marianowo	20	20	18	29	30
Stara Dąbrowa	34	28	31	36	35
Stargard	77	111	82	123	107
Miasto Stargard	572	612	649	766	773
Suchań	27	10	36	57	48
POWIAT	918	982	1039	1282	1263

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

W omawianym okresie liczba osób z niepełnosprawnościami zwiększyła się najbardziej w Stargardzie – o 201. W kilku gminach Powiatu liczba ta w poszczególnych latach przyjmowała względnie jednolite wartości (Dobrzany, Stara Dąbrowa, Ińsko), ale w Dolicach, gminie Stargard i Suchaniu widać, że rejestrowano takich osób relatywnie więcej niż na początku analizowanego okresu.

Natomiast w latach 2020-24 w Powiecie nieznacznie zmniejszyła się liczba osób, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności, co przy wzroście liczby takich osób może wskazywać na poprawienie się sytuacji ekonomicznej w tej grupie mieszkańców Powiatu. Szczegółowe dane zawarto w **tabeli 2.1.3.**

Tabela 2.1.3. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności.

Gminy	2020		2021		2022		2023		2024	
	os.	rodz.	os.	rodz.	os.	rodz.	os.	rodz.	os.	rodz.
Chociwel	64	64	55	55	57	57	59	59	55	55
Dobrzany	77	49	108	62	91	53	118	65	98	68
Dolice	181	85	157	82	130	71	158	79	147	81
Ińsko	52	39	40	29	27	23	35	26	21	18
Kobylanka	36	25	36	25	30	22	32	22	23	9
Marianowo	87	42	74	42	70	38	63	34	57	32
Stara Dąbrowa	1	1	45	45	42	42	37	37	42	42
Stargard	275	145	242	141	248	144	213	125	194	124
Miasto Stargard	847	634	852	626	880	637	783	570	860	643
Suchań	58	58	74	74	43	43	50	50	56	56
POWIAT	1678	1142	1683	1181	1618	1130	1548	1067	1553	1128

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych OPS.

Jak można zauważyć nieznacznie zwiększyła się liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na terenie Stargardu, co ma o tyle uzasadnienie, że jak wspomniano wyżej w mieście tym odnotowano największy przyrost takich osób.

2.2. Orzecznictwo o niepełnosprawności – charakterystyka

Orzeczenia o niepełnosprawności ze względu na wiek

Największy wzrost liczby orzeczeń dotyczy osób 60+ – z 744 (2020) do 961 (2024), czyli o 217 przypadków.

W grupie 41–59 lat liczba orzeczeń utrzymywała się na wysokim poziomie (z 451 do 457).

W grupach dziecięcych (do 16 lat) liczba orzeczeń była ustabilizowana, z lekkimi wahaniami.

W grupie 26–40 lat nastąpił spadek (ze 169 do 142), co może wskazywać na poprawę stanu zdrowia lub zmiany w procedurach orzekania. Szczegóły zawarto w tabelach 2.2.1. do 2.2.7.

Tabela 2.2.1. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności do 3 roku życia przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	4	6	2	2	1	-3
Dobrzany	0	0	0	1	1	1
Dolice	4	5	3	1	6	2
Ińsko	4	0	2	2	1	-3
Kobyłanka	0	2	2	3	3	3
Marianowo	0	2	1	2	1	1
Stara Dąbrowa	1	0	1	2	0	-1
Stargard	5	6	2	7	7	2
Miasto Stargard	25	39	29	32	27	2
Suchań	1	1	2	2	2	1
POWIAT	44	61	44	54	49	5

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.2. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności osób w wieku 4-7 lat przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	2	2	4	6	4	2
Dobrzany	1	2	2	2	0	-1
Dolice	1	6	2	6	6	5
Ińsko	1	0	3	1	1	0
Kobyłanka	1	1	0	5	1	0
Marianowo	2	1	0	3	1	-1
Stara Dąbrowa	2	2	2	1	0	-2
Stargard	8	6	5	14	5	-3
Miasto Stargard	29	24	30	29	47	18
Suchań	2	2	1	2	0	-2
POWIAT	49	46	49	69	65	16

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.3. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności osób w wieku 8-16 lat przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	7	5	3	2	8	1
Dobrzany	1	3	5	3	3	2
Dolice	2	12	8	10	10	8
Irisko	2	5	3	1	3	1
Kobylanka	5	3	5	3	1	-4
Marianowo	3	1	1	3	3	0
Stara Dąbrowa	3	4	7	1	4	1
Stargard	10	8	16	8	13	3
Miasto Stargard	42	52	60	54	71	29
Suchań	2	1	2	5	5	3
POWIAT	77	94	110	90	121	44

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.4. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności osób w wieku 16-25 lat przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	10	9	2	13	5	-5
Dobrzany	2	6	2	4	6	4
Dolice	8	4	8	6	12	4
Irisko	2	1	4	4	5	3
Kobylanka	4	8	3	4	5	1
Marianowo	1	2	1	3	4	3
Stara Dąbrowa	3	1	4	7	3	0
Stargard	14	10	8	11	10	-4
Miasto Stargard	57	47	62	64	60	3
Suchań	5	4	4	4	5	0
POWIAT	106	92	98	120	115	9

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.5. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności osób w wieku 26-40 lat przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	7	5	9	11	10	3
Dobrzany	14	5	8	6	5	-9
Dolice	12	8	11	8	9	-3
Irisko	1	3	6	0	1	0
Kobylanka	12	5	4	5	9	-3
Marianowo	6	1	0	5	5	-1
Stara Dąbrowa	5	6	6	8	4	-1
Stargard	15	12	16	11	7	-8
Miasto Stargard	93	74	92	87	88	-5
Suchań	4	5	4	8	4	0
POWIAT	169	124	156	149	142	-27

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.6. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności osób w wieku 41-59 lat przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	26	24	28	21	17	-9
Dobrzany	26	11	10	15	12	-14
Dolice	22	26	24	35	20	-2
Irńsko	7	10	13	7	7	0
Kobylanka	17	16	10	16	23	6
Marianowo	14	11	11	14	9	-5
Stara Dąbrowa	14	15	12	9	13	-1
Stargard	47	67	40	65	55	8
Miasto Stargard	264	272	246	281	281	17
Suchań	14	20	18	21	20	6
POWIAT	451	472	412	484	457	6

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.7. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności osób w wieku 60 lat i więcej przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	30	50	37	54	51	21
Dobrzany	27	20	28	43	42	15
Dolice	34	40	49	46	60	26
Irńsko	13	20	18	31	26	13
Kobylanka	26	27	23	34	38	12
Marianowo	10	15	15	17	14	4
Stara Dąbrowa	26	21	18	28	21	-5
Stargard	58	58	44	78	68	10
Miasto Stargard	500	507	466	608	614	114
Suchań	20	15	38	39	27	7
POWIAT	744	773	736	978	961	217

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Podsumowując zatem zaprezentowane wyżej dane statystyczne dotyczące wydawanych orzeczeń ze względu na wiek można zauważyć zatem, że:

- miasto Stargard dominuje pod względem liczby orzeczeń we wszystkich grupach wiekowych, co wynika z największej liczby mieszkańców i dostępności usług,
- w większości gmin wiejskich największy wzrost liczby orzeczeń dotyczy osób 60+, co przede wszystkim jest efektem starzenia się populacji,
- w grupach dziecięcych (0–16 lat) liczby orzeczeń są niższe, ale w niektórych gminach (np. Dolice, miasto Stargard) obserwuje się wzrost, co może świadczyć o lepszej diagnostyce i świadomości rodziców,
- gminy takie jak Stara Dąbrowa i Marianowo wykazują stabilność w liczbie wydawanych orzeczeń lub ich spadek, co może wynikać z mniejszych populacji, ale również ograniczonego dostępu do specjalistów.

Orzeczenia o niepełnosprawności ze względu na stopień

W kategorii znacznego stopnia niepełnosprawności nastąpił wzrost z 515 orzeczeń (2020) do 566 (2024). Kategoria następna (umiarkowany stopień) charakteryzuje się stabilizacją wydawanych orzeczeń – 758 odnotowano w 2020 r., a 752 w 2024 r.

Wśród osób z lekkim stopniem niepełnosprawności odnotowano wyraźny wzrost liczby orzekanych przypadków – ze 197 w 2020 r. do 359 w 2024 r.

Wzrost liczby orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności może wskazywać na większą dostępność diagnostyki oraz wyższy poziom świadomości społecznej.

Szczegółowe dane zaprezentowano w tabelach 2.2.8. do 2.2.10.

Tabela 2.2.8. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób (od 16 lat) ze znacznym stopniem niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	24	31	28	32	31	7
Dobrzany	24	14	16	21	34	10
Dolice	34	29	28	33	39	5
Ińsko	6	17	10	20	20	14
Kobyłka	19	24	17	15	20	1
Marianowo	6	7	7	16	10	4
Stara Dąbrowa	21	13	17	19	17	-4
Stargard	42	41	41	60	49	7
Miasto Stargard	323	311	258	357	320	-3
Suchań	16	16	25	23	26	10
POWIAT	515	503	447	596	566	51

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.9. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób (od 16 lat) z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020-24.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	37	37	34	48	37	0
Dobrzany	38	20	25	30	22	-16
Dolice	33	37	49	44	43	10
Ińsko	12	14	17	21	19	7
Kobyłka	34	27	17	33	41	7
Marianowo	21	20	19	19	17	-4
Stara Dąbrowa	17	25	19	22	17	0
Stargard	68	85	47	74	60	-8
Miasto Stargard	478	461	432	498	472	-6
Suchań	20	20	31	37	24	4
POWIAT	758	746	690	826	752	-6

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.10. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób (od 16 lat) z **lekkim stopniem niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020-24.**

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	13	14	14	19	15	2
Dobrzany	6	8	6	17	9	3
Dolice	9	12	15	18	19	10
İnsko	5	2	11	1	2	-3
Kobylanka	6	9	6	9	14	8
Marianowo	4	2	1	4	5	1
Stara Dąbrowa	10	6	4	11	7	-3
Stargard	24	21	20	31	31	7
Miasto Stargard	113	128	176	185	251	138
Suchań	7	7	8	12	6	-1
POWIAT	197	209	261	307	359	162

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Podsumowując zatem powyższe dane można poczynić poniżej wyrażone spostrzeżenia. W mieście Stargard liczba orzeczeń stopnia niepełnosprawności: znacznego - utrzymuje się na wysokim poziomie (od 323 w 2020 r. do 320 w 2024 r., z największym wzrostem w 2023 r. - 357); Liczba orzeczeń stopnia umiarkowanego w Stargardzie – spadła z 478 (2020) do 472 (2024), przy wzroście w 2023 r. (498);

Liczba orzeczeń stopnia lekkiego (Stargard miasto) – wzrosła znacząco z 113 (2020) do 251 (2024), co może świadczyć o większej dostępności diagnostyki i lepszej świadomości społecznej; miasto Stargard dominuje zatem we wszystkich kategoriach stopnia niepełnosprawności, co wynika z największej liczby mieszkańców i dostępności usług.

Natomiast w skali całego Powiatu liczba orzeczeń o lekkim stopniu wzrosła najbardziej – z 197 (2020) do 359 (2024), co może świadczyć o rosnącej świadomości społecznej i lepszej dostępności diagnostyki.

Z kolei w przypadku umiarkowanego stopnia w skali Powiatu obserwujemy stabilizację – 758 (2020) vs. 752 (2024), z wyraźnym wzrostem w 2023 r.

Liczba orzeczeń o znacznym stopniu w Powiecie wzrosła z 515 do 566, co może wskazywać na pogarszający się stan zdrowia części populacji lub skuteczniejsze rozpoznawanie poważnych przypadków.

Gminy takie jak İnsko, Dolice i Suchań wykazują widoczne zmiany, szczególnie w zakresie znacznego stopnia niepełnosprawności, a gminy Dobrzany i Stara Dąbrowa odnotowały spadki w kategorii umiarkowanego stopnia.

Orzeczenia o niepełnosprawności ze względu na **wykształcenie**

W całym Powiecie liczba orzeczeń wzrosła w większości kategorii wykształcenia.

Najwięcej orzeczeń wydano osobom z wykształceniem średnim (wzrost z 368 do 501) i zasadniczym (z 446 do 452). Wzrost dotyczy również osób z wykształceniem wyższym – z 127 do 198 (wzrost o 71).

Orzecznictwo o niepełnosprawności osób z wykształceniem poniżej zasadniczego utrzymywało się na stabilnym poziomie (524 w 2020 r. i 528 w 2024 r.), choć w tej grupie takich orzeczeń jest relatywnie najwięcej. Wzrost liczby orzeczeń wśród osób z wyższym wykształceniem może świadczyć o większej świadomości prawnej i dostępności procedur. Szczegóły zawarto w tabelach poniżej (2.2.11 do 2.2.14.).

Tabela 2.2.11. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób (od 16 lat) z wykształceniem wyższym niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	4	5	3	3	7	3
Dobrzany	2	3	2	5	2	0
Dolice	5	4	1	5	5	0
Ińsko	0	2	4	4	4	4
Kobyłanka	6	7	9	16	20	14
Marianowo	1	1	0	1	2	1
Stara Dąbrowa	1	1	0	4	2	1
Stargard	6	8	9	16	18	12
Miasto Stargard	100	99	108	115	135	35
Suchań	2	3	5	7	3	1
POWIAT	127	133	141	176	198	71

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.12. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób (od 16 lat) z wykształceniem średnim niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	13	16	20	23	19	6
Dobrzany	10	10	12	14	14	4
Dolice	14	15	13	18	24	10
Ińsko	1	2	5	8	4	3
Kobyłanka	13	16	11	16	18	5
Marianowo	3	2	3	5	5	2
Stara Dąbrowa	7	6	8	6	3	-4
Stargard	23	31	24	35	28	5
Miasto Stargard	281	281	296	406	373	92
Suchań	3	10	14	11	13	10
POWIAT	368	389	406	542	501	133

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.13. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób (od 16 lat) z wykształceniem zasadniczym niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	18	28	23	31	24	6

Dobrzany	21	7	13	25	21	0
Dolice	20	26	36	27	25	5
Ińsko	8	12	9	11	14	6
Kobyłka	15	15	10	17	24	9
Marianowo	16	14	15	22	7	-9
Stara Dąbrowa	13	15	14	16	13	0
Stargard	44	41	29	53	38	-6
Miasto Stargard	271	304	286	280	270	-1
Suchań	20	15	22	28	16	-4
POWIAT	446	477	457	510	452	6

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.14. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób (od 16 lat) z wykształceniem mniej niż zasadniczym niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	38	39	30	42	33	-5
Dobrzany	30	22	21	25	30	0
Dolice	37	33	42	45	47	10
Ińsko	14	17	20	19	19	5
Kobyłka	25	18	10	8	13	-12
Marianowo	12	12	9	11	18	6
Stara Dąbrowa	27	21	18	26	23	-4
Stargard	61	67	46	62	56	-5
Miasto Stargard	262	216	176	239	265	3
Suchań	18	16	23	26	24	6
POWIAT	524	461	395	503	528	4

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Podsumowując powyżej zebrane dane można zatem zauważyć, że:

- wzrost liczby orzeczeń wśród osób z wykształceniem średnim i wyższym może świadczyć o większej świadomości prawnej, lepszym dostępie do diagnostyki oraz większej aktywności zawodowej tych grup,
- stabilność lub spadki w grupach z niższym wykształceniem mogą wynikać z barier w dostępie do usług lub zmian demograficznych,
- miasto Stargard pozostaje głównym ośrodkiem, w którym koncentruje się większość orzeczeń, niezależnie od poziomu wykształcenia, co wynika z największego potencjału demograficznego tego miasta w Powiecie.

Orzeczenia o niepełnosprawności ze względu na płeć

W przypadku kobiet: liczba orzeczeń wzrosła z 699 (2020) do 832 (2024), co oznacza wzrost o 133 przypadki. W grupie mężczyzn liczba orzeczeń wzrosła z 765 (2020) do 851 (2024), czyli o 86 przypadków.

Wzrost liczby orzeczeń dotyczy obydwu płci, przy czym kobiety stanowią nieco mniejszy udział ogólny, ale ich liczba rośnie szybciej. Szczegóły zawarto w **tabelach 2.2.15 i 2.2.16**.

Tabela 2.2.15. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla **kobiet (od 16 lat) przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.**

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	30	33	43	44	41	11
Dobrzany	27	21	25	25	25	-2
Dolice	34	37	46	45	48	14
Irisko	6	19	17	20	27	21
Kobylanka	27	20	23	27	33	6
Marianowo	10	18	12	14	17	7
Stara Dąbrowa	26	17	15	28	19	-7
Stargard	54	81	56	75	68	14
Miasto Stargard	465	453	420	567	529	64
Suchań	20	19	28	35	25	5
POWIAT	699	718	685	880	832	133

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Tabela 2.2.16. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla **mężczyzn (od 16 lat) przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie w latach 2020 - 2024.**

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Chociwel	43	55	33	55	42	-1
Dobrzany	36	21	23	43	40	4
Dolice	42	41	46	50	53	11
Irisko	17	13	21	22	20	3
Kobylanka	32	36	17	30	42	10
Marianowo	21	11	16	25	15	-6
Stara Dąbrowa	22	26	25	24	22	0
Stargard	80	66	52	90	72	-8
Miasto Stargard	449	447	446	473	514	65
Suchań	23	24	36	37	31	8
POWIAT	765	740	715	849	851	86

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Orzeczenia o niepełnosprawności ze względu **na jej przyczynę**

Wśród osób **poniżej 16 roku** życia najczęstszymi przyczynami orzecznictwa są:

- całościowe zaburzenia rozwojowe (12–C). Nastąpił tu wyraźny wzrost przypadków z 48 (2020) do 104 (2024), co może świadczyć o lepszej diagnostyce autyzmu i pokrewnych zaburzeń;
- upośledzenia narządu ruchu (05–R): wzrost z 21 do 35;
- inne schorzenia (11–I): wzrost z 44 do 58;

- upośledzenia umysłowe (01–U): wzrost z 9 do 20.
- choroby neurologiczne (10–N): wzrost z 22 do 32.

Orzecznictwo zmniejszyło się natomiast w przypadku:

- chorób psychicznych (02–P): z 15 do 7;
- chorób narządu wzroku (04–O): z 15 do 8.

Szczegóły zawarto w **tabeli 2.2.17.**

Tabela 2.2.17. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w Powiecie w latach 2020 – 2024 wg przyczyny niepełnosprawności osób **poniżej 16 roku.**

Przyczyna niepełnosprawności	2020	2021	2022	2023	2024	zmiana
01-U upośledzenia umysłowe	9	25	27	28	20	11
02-P choroby psychiczne	15	10	5	5	7	-8
03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	13	19	15	14	16	3
04-O choroby narządu wzroku	15	8	9	11	8	-7
05-R upośledzenia narządu ruchu	21	21	21	33	35	14
06-E epilepsja	8	12	8	14	13	5
07-S choroby układów oddechowego i krążenia	10	9	6	6	8	-2
08-T choroby układu pokarmowego	7	8	5	2	8	1
09-M choroby układu moczowo-płciowego	5	7	1	2	4	-1
10-N choroby neurologiczne	22	6	10	35	32	10
11-I i inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, enzymatyczne, zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	44	32	36	29	58	14
12-C całościowe zaburzenia rozwojowe	48	50	58	92	104	56

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Natomiast wśród osób **powyżej 16 roku** życia dominującymi przyczynami orzecznictwa były:

- upośledzenia narządu ruchu (05–R): mimo spadku z 690 (2020) do 613 (2024), nadal jest to dominująca przyczyna,
- choroby neurologiczne (10–N): wzrost z 287 do 319,
- choroby psychiczne (02–P): stabilnie wysokie – 255 (2020) vs. 253 (2024),
- choroby układu moczowo-płciowego (09–M): wzrost z 143 do 199,
- choroby układu pokarmowego (08–T): wzrost z 85 do 103,
- całościowe zaburzenia rozwojowe (12–C): wzrost z 13 do 37.

Mniej orzeczeń odnotowano w kategoriach:

- upośledzenia umysłowe (01–U): spadek z 88 do 59,
- epilepsja (06–E): spadek z 55 do 34,
- choroby układów oddechowego i krążenia (07–S): spadek z 284 do 265.

Szczegóły zawarto w tabeli 2.2.18.

Tabela 2.2.18. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w Powiecie w latach 2020 – 2024 wg przyczyny niepełnosprawności osób powyżej 16 roku.

Przyczyna niepełnosprawności	2020	2021	2022	2023	2024	zmiana
01-U upośledzenia umysłowe	88	61	63	77	59	-29
02-P choroby psychiczne	255	250	242	294	253	-2
03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	77	70	92	65	88	11
04-O choroby narządu wzroku	40	23	43	59	38	-2
05-R upośledzenia narządu ruchu	690	662	520	685	613	-77
06-E epilepsja	55	61	29	38	34	-21
07-S choroby układów oddechowego i krążenia	284	276	215	285	265	-19
08-T choroby układu pokarmowego	85	74	74	98	103	18
09-M choroby układu moczowo-płciowego	143	145	157	162	199	56
10-N choroby neurologiczne	287	278	239	319	319	32
11-I i inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, enzymatyczne, zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	125	106	97	110	123	-2
12-C całościowe zaburzenia rozwojowe	13	12	26	30	37	24

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Stargardzie.

Można poczynić zatem następujące wnioski.

Wśród dzieci i młodzieży rośnie liczba orzeczeń związanych z zaburzeniami rozwojowymi i neurologicznymi, co może świadczyć o lepszej diagnostyce oraz większej świadomości rodziców i specjalistów.

Wśród dorosłych dominują schorzenia narządu ruchu, neurologiczne i psychiczne, co może być związane z procesem starzenia się populacji oraz obciążeniami zawodowymi.

Wzrost liczby orzeczeń w kategoriach takich jak choroby układu pokarmowego i moczowo-płciowego może wskazywać na zmiany w strukturze zdrowotnej społeczeństwa.

Spadki w niektórych kategoriach (np. epilepsja, upośledzenia umysłowe) mogą wynikać z lepszej terapii, ale również może to wynikać ze zmian klasyfikacji chorób.

2.3. Kształcenie i edukacja

Na terenie powiatu funkcjonują dwie szkoły podstawowe specjalne – jedna prowadzona przez powiat – Szkoła Podstawowa Specjalna w ramach Zespołu Szkół Specjalnych oraz Niepubliczna Szkoła Specjalna w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii. Powiat kształci również uczniów niepełnosprawnych na poziomie ponadpodstawowym prowadząc w Zespole Szkół Nr 5 Branzową Szkołę I Stopnia nr 5 z oddziałami klas specjalnych i Szkołę Zawodową Przystosabiającą do Pracy oraz w ZSS - Szkołę Zawodową Przystosabiającą do Pracy.

W Powiecie funkcjonuje system wsparcia edukacyjnego dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami. Obejmuje on zarówno szkoły specjalne, jak i oddziały integracyjne oraz ogólnodostępne, a także działania Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej.

W latach 2020–2024 liczba miejsc w szkołach specjalnych wzrosła z 154 do 231. Taki sam wzrost odnotowano w liczbie uczniów, co świadczy o pełnym wykorzystaniu dostępnych zasobów. Wzrost liczby miejsc o 77, a także korzystających z nich uczniów wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na edukację specjalną oraz, co istotne, na rozwój infrastruktury edukacyjnej. Dane dotyczące miejsc i uczniów w szkołach specjalnych zebrano w tabeli 2.3.1.

Tabela 2.3.1. Szkoły specjalne dla uczniów z niepełnosprawnościami w latach 2020 - 2024.

	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
Liczba miejsc	154	192	203	206	231	77
Liczba uczniów	154	192	203	206	231	77

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu Starostwa Powiatu Stargardzkiego.

Ponadto na terenie Powiatu uczniowie z niepełnosprawnościami mogą kształcić się w oddziałach specjalnych, integracyjnych, a także ogólnodostępnych. Coraz więcej uczniów z niepełnosprawnościami uczęszcza właśnie do szkół ogólnodostępnych: w szkołach podstawowych ich liczba wzrosła z 271 do 439, a w szkołach ponadpodstawowych – z 57 do 85. Trend ten może świadczyć o rosnącej integracji i inkluzyjności systemu edukacyjnego. Szczegółowe dane zawarto w Tabeli 2.3.2.

Tabela 2.3.2. Uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych w latach 2020 - 2024.

	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2024 do 2020
szkoły podstawowe bez specjalnych	271	299	319	371	439	168
szkoły ponadpodstawowe bez specjalnych	57	62	56	64	85	28

Źródło: opr. PCPR w Stargardzie na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Proces edukacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami wspiera w Powiecie również Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna, która rokrocznie wydaje stosowne orzeczenia. Liczba

orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego wzrosła w okresie 2020-24 z 154 do 231. Oznacza to, że coraz więcej uczniów otrzymuje wsparcie dostosowane do ich indywidualnych potrzeb zdrowotnych i edukacyjnych. Dane dotyczące orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego zebrano w **Tabela 2.3.3.**

Tabela 2.3.3. Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego.

	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba orzeczeń	154	192	203	206	231

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej.

Zakres orzecznictwa Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej związanego z potrzebami kształcenia specjalnego jest dość szeroki. Najczęściej wydawane orzeczenia dotyczyły (w 2024 r.):

- lekkiego upośledzenia umysłowego (106),
- niepełnosprawności ruchowej (121 w 2024),
- niepełnosprawności sprzężonej (54),
- zagrożenia niedostosowaniem społecznym (52).

Szczegółowe dane dotyczące orzecznictwa Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej dotyczących potrzeb kształcenia specjalnego zaprezentowano z podziałem na poszczególne kategorie orzeczeń w **tabeli 2.3.4.**

Tabela 2.3.4. Rodzaje wydanego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w latach 2020-2024.

Rodzaj wydanego orzeczenia	Liczba wydanych orzeczeń				
	2020	2021	2022	2023	2024
z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją	93	102	103	135	121
z upośledzeniem umysłowym stopnia lekkiego	50	94	94	124	106
z upośledzeniem umysłowym stopnia umiarkowanego i znacznego	10	21	1	1	11
z upośledzeniem umysłowym stopnia głębokiego	6	9	7	9	4
z niepełnosprawnością sprzężoną	24	34	36	47	54
z zagrożeniem niedostosowaniem społecznym	26	31	39	51	52
Razem	199	291	280	367	348

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej.

Jak widać, łączna liczba orzeczeń wzrosła z 199 w 2020 r. do 348 w 2024 r., co wskazuje na zwiększoną identyfikację potrzeb edukacyjnych, a także na rosnące potrzeby w tym zakresie na terenie Powiatu. Warto bowiem podkreślić, że w kilku kategoriach orzecznictwo wzrosło w 2024 r. dwukrotnie w stosunku do 2020 r. (upośledzenia umysłowe stopnia lekkiego, niepełnosprawność sprzężona oraz zagrożenie niedostosowaniem społecznym).

Ponadto, Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna w Stargardzie wydaje corocznie bardzo wiele opinii wspierających proces edukacyjny. Tak więc, Poradnia każdego roku wydaje po kilkaset opinii nt. konieczności podjęcia odpowiednich działań w procesie kształcenia w związku z

niepełnosprawnością dzieci i młodzieży. W 2024 roku wydano 847 opinii (wzrost z 521 w 2020 r.).

Najczęściej dotyczyły one:

- dostosowania wymagań edukacyjnych (199),
- objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole (225),
- specyficznych trudności w uczeniu się (160).

Szczegółowe dane zawarto w **tabeli 2.3.5.**

Tabela 2.3.5. Opinie nt. konieczności podjęcia działań w procesie kształcenia w związku z niepełnosprawnością.

Wydane opinie w sprawie	Liczba wydanych opinii				
	2020	2021	2022	2023	2024
Wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka	85	100	95	138	124
Odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego	6	20	32	34	20
Dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia	107	238	145	184	199
Udzielenie zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki	5	5	2	1	2
Pierwszeństwa w przyjęciu ucznia z problemami zdrowotnymi do szkoły ponadpodstawowej	26	29	28	26	21
Objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu	25	28	34	61	56
Objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole lub placówce	140	151	157	230	225
Objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia	x	x	x	42	40
Specyficznych trudności w uczeniu się	127	138	135	154	160
Razem	521	709	628	870	847

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej.

2.4. Zatrudnienie

Osoba bezrobotna to osoba aktywnie poszukująca zatrudnienia, a więc kwalifikuje się również jako osoba poszukująca pracy. Z kolei osoba poszukująca pracy to ktoś, kto nie spełnia kryteriów nadania statusu bezrobotnego (np. nie przysługuje jej zasiłek dla bezrobotnych), ale mimo to stara się znaleźć zatrudnienie. Może to być osoba:

- zatrudniona,
- osiągająca dochody z najmu, renty lub innych źródeł,
- posiadająca gospodarstwo rolne o powierzchni przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- która utraciła prawo do pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Osoba poszukująca pracy nie podlega zgłoszeniu do ubezpieczenia zdrowotnego, co oznacza, że nie są za nią opłacane składki zdrowotne (zgodnie z art. 2 pkt 1 i pkt 24 ustawy o

rynku pracy i służbach zatrudnienia). Osoby z niepełnosprawnościami mogą należeć zarówno do kategorii osób bezrobotnych, jak i poszukujących pracy.

Szczegółowe dane dotyczące bezrobotnych i poszukujących pracy zawarto w **tabelach 2.4.1 i 2.4.2.**

Tabela 2.4.1. Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w PUP jako bezrobotni.

	2020	2021	2022	2023	2024
Powiat Stargardzki	114	134	155	151	97
w tym: zamieszkali na wsi	43	51	53	54	30
w tym: kobiety	51	52	78	71	41
w tym: osoby w wieku 18-24	6	5	6	6	2
w tym: osoby w wieku 25-29	3	9	9	6	2
w tym: osoby w wieku 50 lat	75	79	76	78	50
w tym: osoby z wykształceniem co najmniej średnim	33	45	69	57	37
w tym: osoby z wykształceniem specjalnym	1	5	5	2	0
w tym: osoby ze stopniem niepełnosprawności Z lub U	45	52	66	69	35
w tym: osoby ze specjalnymi schorzeniami	22	35	36	39	25
w tym: poprzednio pracujący	104	124	145	141	89
w tym: zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	2	2	5	3	1
w tym: bez kwalifikacji zawodowych	31	36	33	34	25
w tym: bez doświadczenia zawodowego	16	19	19	20	12
w tym: po stażu	1	3	2	3	0
w tym: po szkoleniu	1	1	4	6	3
w tym: po pracach społecznie użytecznych	4	5	3	3	3
w tym: osoby w okresie do 12 mies. od ukończenia nauki	2	1	3	1	0
w tym: posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	1	4	8	6	3
w tym: posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	1	1	4	2	2

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy.

Tabela 2.4.2. Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w PUP jako poszukujący pracy i niepozostający w zatrudnieniu.

	2020	2021	2022	2023	2024
Powiat Stargardzki	7	10	8	12	12
w tym: zamieszkali na wsi	2	4	2	1	2
w tym: kobiety	0	4	3	2	6
w tym: osoby w wieku 18-24	1	0	0	1	1
w tym: osoby w wieku 25-29	0	3	1	1	0
w tym: osoby w wieku 50 lat	6	4	4	8	5
w tym: osoby z wykształceniem co najmniej średnim	2	3	3	6	7
w tym: osoby z wykształceniem specjalnym	0	1	1	1	0
w tym: osoby ze stopniem niepełnosprawności Z lub U	6	10	8	11	10
w tym: osoby ze specjalnymi schorzeniami	5	6	6	5	4

w tym: poprzednio pracujący	5	10	8	11	12
w tym: zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	0	0	0	1	0
w tym: bez kwalifikacji zawodowych	3	6	4	4	1
w tym: bez doświadczenia zawodowego	3	4	3	2	1
w tym: po stażu	0	0	0	0	0
w tym: po szkoleniu	0	0	0	0	0
w tym: osoby w okresie do 12 miesc. od ukończenia nauki	0	0	0	1	1
w tym: posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	0	0	0	0	0
w tym: posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	0	0	0	0

Zródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy.

Na podstawie danych zawartych powyżej (tabele 2.41. i 2.4.2) można zatem poczynić pewne wnioski.

W 2024 r. nastąpił wyraźny spadek liczby bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami, co może wskazywać na poprawę sytuacji na rynku pracy lub też zmiany w sposobie rejestracji takich osób. Osoby w wieku 50+ stanowią największą grupę zarówno wśród bezrobotnych, jak i poszukujących pracy.

Niski udział osób młodych i bez doświadczenia zawodowego może wskazywać na trudności w wejściu na rynek pracy.

Brak aktywizacji poprzez staże, szkolenia czy prace społecznie użyteczne wśród poszukujących pracy to sfery, na które należy zwrócić szczególną uwagę i poczynić stosowne działania interwencyjne. Działania takie z pewnością pozwoliłyby na poprawę sytuacji osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy na terenie Powiatu, a tym samym środki w ramach systemu polityki społecznej mogłyby zostać wydatkowane bardziej efektywnie.

Wysoki udział osób poprzednio pracujących sugeruje, że wiele osób z niepełnosprawnościami traci pracę, ale ma potencjał do ponownego zatrudnienia.

2.5 Zasoby instytucjonalne i formy wsparcia

Na terenie Powiatu funkcjonują następujące, instytucjonalne zasoby wspierające osoby z niepełnosprawnościami:

- Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Dolicach,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Stargardzie,
- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stargardzie,

- Powiatowy Urząd Pracy w Stargardzie,
- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Na terenie Powiatu działają również przedszkola, które oferują usługi opiekuńcze wspierające rozwój dzieci z niepełnosprawnościami:

a. publiczne

- Przedszkole Miejskie nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi,
- Przedszkole Miejskie nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi,

b. niepubliczne (wpisane do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Prezydenta Miasta Stargard):

- Integracyjny Punkt Przedszkolny KREATYWNY MALUCH,
- Integracyjny Punkt Przedszkolny KREATYWNY MALUCH I,
- Niepubliczne Integracyjne Przedszkole „Pasikonik”,
- Niepubliczne Przedszkole „Na Zielonym Wzgórzu” z Oddziałami Integracyjnymi,
- Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „NIEZAPOMINAJKA”,
- Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Wesoła Lokomotywa”,
- Niepubliczne Przedszkole Integracyjne Mały Książę,
- Przedszkole Integracyjne TĘCZOWA PRZYGODA,
- Przedszkole Niepubliczne „Smerfuś” z Oddziałami Integracyjnymi,
- Przedszkole Niepubliczne „Smerfuś” z Oddziałami Integracyjnymi (dwa przedszkola smerfuś).

Ponadto, Krajowe Towarzystwo Autyzmu prowadzi w Stargardzie Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy, w którym dzieci ze Spektrum Zaburzeń Autystycznych realizują obowiązkowe przygotowanie przedszkolne i obowiązek szkolny na podstawie orzeczeń Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej kwalifikujących dzieci do nauczania specjalnego.

Na terenie Powiatu funkcjonują następujące Środowiskowe Domy Samopomocy:

a. Środowiskowy Dom Samopomocy Typu A, C w Stargardzie.

Środowiskowy Dom Samopomocy jest placówką wsparcia dziennego dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi, zamieszkujących na terenie miasta Stargard, w tym:

- osób przewlekłe chorych psychicznie,
- osób z innymi przewlekłymi zaburzeniami czynności psychicznych (z wyjątkiem osób uzależnionych od środków psychoaktywnych).

b. Środowiskowy Dom Samopomocy typu B w Stargardzie.

Środowiskowy Dom Samopomocy jest placówką wsparcia dziennego dla 40 osób niepełnosprawnych intelektualnie zamieszkałych na terenie miasta Stargardu, wymagających wsparcia, częściowej opieki i pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Ponadto, Powiat posiada strukturalną możliwość wspierania osób z niepełnosprawnościami za pomocą mieszkań treningowych oraz mieszkalnictwa wspomaganego. Są to zatem:

a. mieszkania treningowe.

Od 2019 roku Krajowe Towarzystwo Autyzmu prowadzi na terenie Stargardu mieszkanie treningowe, w którym dorośli ze spektrum zaburzeń autystycznych przygotowują się do samodzielnego życia. W 2024 r. treningi w mieszkaniu przechodziło 13 uczestników, prowadzonych przez pięciu trenerów samodzielności oraz dwóch starszych trenerów samodzielności.

W mieszkaniu realizowane są takie treningi jak:

- trening gospodarowania budżetem,
- trening higieny,
- trening kulinarny,
- trening spędzania czasu wolnego.

Mieszkanie treningowe znajduje się przy ulicy Bogusława IV w Stargardzie.

b. mieszkalnictwo wspomagane

Z myślą o potrzebach mieszkaniowych osób z niepełnosprawnością intelektualną powstał nowatorski system mieszkalnictwa. Jak dotąd system taki jest jedyną w Polsce formą wspomaganego mieszkalnictwa dla osób dotkniętych niepełnosprawnościami intelektualnymi.

Istnieją trzy zasoby Mieszkalnictwa Wspomaganego na terenie miasta Stargard:

Mieszkalnictwo Wspomagane przy ul. Wł. Broniewskiego 2a – składa się z 11 mieszkań,

Mieszkalnictwo Wspomagane przy ul. Przedwiośnie 85 – składa się z 11 mieszkań,

Mieszkalnictwo Wspomagane przy ul. Przedwiośnie 89 – składa się również z 11 mieszkań.

Celem Mieszkalnictwa Wspomaganego jest:

- funkcjonowanie w normalnej społeczności,
- zabezpieczenie osób z niepełnosprawnością intelektualną we własne mieszkania, możliwość usamodzielnienia, rozwijanie podstawowych umiejętności radzenia sobie w codziennym życiu,

- zaspokojenie typowych potrzeb psychofizycznych: zadowolenia, spokoju, komfortu, poczucia wspólnoty, przyjaźni, współżycia z otoczeniem.

Mieszkania przeznaczone są dla osób dotkniętych niepełnosprawnościami intelektualnymi, które chciałyby się usamodzielniać lub z przyczyn niezależnych straciły wsparcie ze strony najbliższych, zostały sierotami oraz z innych powodów życiowych pozostały bez pomocy.

Wszyscy mieszkańcy w dni powszednie korzystają z różnorodnych zajęć. W zależności od możliwości psychofizycznych uczestniczą w zajęciach w Środowiskowym Domu Samopomocy, Warsztacie Terapii Zajęciowej bądź wykonują pracę w Zakładzie Aktywności Zawodowej „Centralna Kuchnia”.

Ofertę wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu uzupełniają kluby (i domy) seniora oraz przedsiębiorstwa społeczne:

a. kluby seniora

- Dzienny Dom Senior+, ul. Kard. Augusta Hłonda 1, 73-132 Suchań, (liczba miejsc: 15).
- Dzienny Dom Senior+, ul. Limanowskiego 24, 73-110 Stargard, (liczba miejsc: 20),
- Klub Senior+, Bobrowniki 10A, 73-120 Chociwel, (liczba miejsc: 15),
- Klub Senior+, ul. Lotników 8, 73-110 Stargard, (liczba miejsc: 25),
- Klub Senior+, ul. Młynarska 18, 73-140 Ińsko, (liczba miejsc: 30),
- Klub Senior+, ul. Śniadeckiego 11, 73-102 Stargard, (liczba miejsc: 50),

b. przedsiębiorstwa społeczne

1. Fundacja Diving Team 24 w Stargardzie, profil działania: rekreacja, turystyka i zakwaterowanie,
2. Spółdzielnia Socjalna „Mała Ina” w Dolicach, profil działania: usługi komunalne,
3. Spółdzielnia Socjalna „Miedwie” w Reptowie, profil działania: – gastronomia,
4. Spółdzielnia Socjalna „Pęczka” w Pęczynie, profil działania – usługi komunalne gastronomia,
5. Spółdzielnia Socjalna „Pod Dębami”, Stara Dąbrowa, profil działania: – usługi komunalne,
6. Spółdzielnia Socjalna „Rzemiosło”, w Stargardzie, profil działania: – gastronomia, produkcja i przetwórstwo żywności,
7. Spółdzielnia Socjalna „Jedność” w Stargardzie, profil działania – handel.

W Powiecie przygotowywano również różnego typu wydarzenia i eventy o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym. Niestety wydarzenia tego typu nie były realizowane na terenie wszystkich jednostek samorządowych wchodzących w skład Powiatu.

Przygotowywano je przede wszystkim w Stargardzie, a także w Chociwlu oraz sporadycznie w Dobrzanach i Marianowie. Szczegóły zawarto w **tabeli 2.5.1.**

Tabela 2.5.1. Liczba zorganizowanych wydarzeń integracyjnych dla osób z niepełnosprawnościami.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024
Chociwel	4	4	4	4	4
Dobrzany	0	0	0	0	5
Dolice	0	0	0	0	0
Ińsko	0	0	0	0	0
Kobylanka	0	0	0	0	0
Marianowo	0	0	0	1	9
Stara Dąbrowa	0	0	0	0	0
Stargard	0	0	0	0	0
Miasto Stargard	35	34	34	32	34
Suchań	0	0	0	0	0
POWIAT	39	38	38	36	52

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie (uwzględniono wydarzenia o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym).

Elementem wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami mogą być również organizacje pozarządowe, które podejmują w swojej działalności tego typu problemy. Ich liczba nie jest zbyt wielka i w większości gmin Powiatu istnieje ich deficyt, ponieważ zasadniczo działają w zasadzie tylko na terenie trzech jednostek samorządowych wchodzących w skład Powiatu (Stargard, Chociwel, Marianowo). Szczegóły zawarto w **tabeli 2.5.2.**

Tabela 2.5.2. Liczba stowarzyszeń działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Gminy	2020	2021	2022	2023	2024
Chociwel	1	1	1	1	1
Dobrzany	0	0	0	0	0
Dolice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Ińsko	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Kobylanka	0	0	0	0	0
Marianowo	1	1	1	1	1
Stara Dąbrowa	0	0	0	0	0
Stargard	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Miasto Stargard	13	13	14	15	16
Suchań	0	0	0	0	0
POWIAT	15	15	16	17	18

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie na podstawie danych z UG.

Należy również zauważyć, że w Powiecie, wedle danych ZUW, w latach 2020-24 nie było ani jednego zakładu pracy chronionej oraz tylko jeden (w Stargardzie) zakład aktywności zawodowej¹.

¹ Zakład Aktywności Zawodowej "Centralna Kuchnia" (ul. Władysława Broniewskiego 2, 73-110 Stargard) prowadzony jest przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intellektualną, Koło w Stargardzie.

W latach 2020-24 zatrudniano w nim każdego roku zasadniczo po 81 osób z niepełnosprawnościami (w 2021 – 82, a w 2023 r. – 83 osoby)².

W tym samym okresie, każdego roku, działały dwa warsztaty terapii zajęciowej - w Marianowie i Stargardzie. Rokrocznie w zajęciach prowadzonych w ramach warsztatów terapii zajęciowej uczestniczyło, odpowiednio 40 podopiecznych w Marianowie oraz 45 – w Stargardzie.

Istotną formą wsparcia stanowią środki finansowe przekazywane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). W Powiecie w latach 2020-24 rokrocznie ubiegało się o dofinansowanie ze środków PFRON od 969 (2021) do 1231 (2024) osób. Zazwyczaj świadczenia takie uzyskiwało ok. 75% spośród wszystkich osób ubiegających się o nie, choć w 2023 r. było to niespełna 60%. Szczegółowe dane zawarto w **tabela 2.5.3**.

Tabela 2.5.3. Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie ze środków PFRON w Powiecie.

Zadania	2020	2021	2022	2023	2024
turnusy	88	207	160	190	300
przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	670	456	506	335	466
Sprzęt rehabilitacyjny	32	28	36	24	28
Bariery architektoniczne	50	56	36	33	47
Bariery techniczne	18	21	15	19	22
Bariery w komunikowaniu się	39	34	39	49	42
Razem	897	802	792	650	905
Liczba wnioskujących	1126	969	1085	1115	1231

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie.

Ponadto w latach 2021-24 w Powiecie osoby z niepełnosprawnościami uzyskiwały pomoc finansową w ramach programu „Aktywny Samorząd”, który finansowano również ze środków PFRON. Szczegółowe dane zawarto w **tabeli 2.5.4**.

Tabela 2.5.4. Wielkość dofinansowania dla osób z niepełnosprawnościami, które otrzymały ze środków PFRON w ramach programu pn. „Aktywny Samorząd”.

Zadania	2021	2022	2023	2024
Moduł I				
obszar A1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,	17182	23560	37229	23085
obszar A2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu,	0	4200	0	4620
obszar A3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza języka migowego	0	0	0	4550

² Według danych PCPR w Stargardzie przygotowanych na podstawie informacji z zakładu aktywności zajęciowej.

obszar A4 - pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do samochodu (adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu).	6445	0	0	0
obszar B1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku lub obu kończyn górnych,	46088	122307	102098	107290
obszar B2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	0	0	0	6 590
obszar B3 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku,	13834	12736	30149,73	19398
obszar B4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy,	15426	18812	50521,45	28334
obszar B5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, adresowana do osób z orzeczeniem niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności	0	0	0	672
obszar C1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,	77952	22885	38910	40711
obszar C2 –utrzymanie sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	13153	15385	10078	22716
obszar C3 – pomoc w zakupie protezy kończyny,	40500	183200	54164	180424
obszar C4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny,	0	0	0	5905
obszar C5 – pomoc w zakupie skutera elektrycznego lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego,	15000	7500	16500	65092
obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką).	8824	22774	14046	13714
obszar E - pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej, adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności lub z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia), które korzystają z koncentratora tlenu lub respiratora w ramach świadczenia udzielanego przez ośrodek domowego leczenia tlenem lub ośrodek wentylacji domowej	Obszar E programu od 2024 roku			3200
Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym dla niepełnosprawnych studentów.	117257	85349	69008	108418
Razem	371661	518708	422704,2	634719

Źródło: opracowanie PCPR w Stargardzie.

Jak można zatem zauważyć, środki PFRON w ramach programu pn. „Aktywny Samorząd” były przeznaczane na różne cele. Jednak do największych obszarów wsparcia należały:

- moduł II (studenci) - 379 032 zł w sumie,
- obszar B1 (sprzęt elektroniczny dla osób z dysfunkcją wzroku) - ponad 377 783 zł,
- obszar C3 (protezy kończyn) - 458 288 zł.

Największy wzrost nakładów rok do roku notowano w:

- obszarze C3 (protezy) w 2022 r. (+142 700 zł względem roku 2021),
- w obszarze B4 (sprzęt dla osób z dysfunkcją słuchu) w 2023 r. (+31 709 zł).

Nowe zadania, które pojawiły się w 2024 r. znalazły się w:

- obszarze A3 (prawo jazdy dla osób z dysfunkcją słuchu) -4550 zł,
- obszarze E (wentylacja domowa): 3200 zł,
- obszarze B5 (utrzymanie sprzętu): 672 zł.

Łączna liczba nakładów w ramach programu „Aktywny Samorząd” wyniosła zatem w latach 2021 – 2024 prawie 2 mln zł (1947792).

2.6. Badania mieszkańców

W marcu 2025 r. przeprowadzono anonimowe badanie dotyczące postrzegania Powiatu przez jego mieszkańców. Zrealizowano je za pomocą kwestionariusz ankiety (CAWI) wśród mieszkańców Powiatu – link do kwestionariusza został udostępniony m.in. na stronach instytucji Powiatu.

Kwestionariusz ankiety wypełniło 596 respondentów, z czego 82,05% stanowiły kobiety a 17,95% mężczyźni. Korzystanie z pomocy społecznej zadeklarowało 22,32% respondentów, 1/3 zamieszkiwała tereny wiejskie (32,55%), a 67,45% - miasta. Szczegóły struktury respondentów zawarto w **tabeli 2.6.1.**

Tabela 2.6.1. Struktura respondentów anonimowego badania mieszkańców Powiatu.

płeć		wiek		zamieszk.		wykształcenie		sytuacja zawodowa		pomoc społ.	
K	82,05%	<18 lat	4,19%	wieś	32,55%	podstawowe	6,04%	uczeń/student	10,23%	tak	22,32%
M	17,95%	18-25 lat	6,71%	miasto	67,45%	gimnazjalne	1,01%	rolnik	1,01%	nie	77,68%

		26-35	8,89%			zawodowe	5,70%	przedsiębiorca	3,36%		
		36-45	37,08%			średnie	22,99%	Prac. umysłowy	59,56%		
		46-55	25,00%			wyższe	64,26%	pracownik fizyczny	8,22%		
		56-65	9,73%					emeryt/rencista	10,57%		
		65+	8,39%					bezrobotny	7,05%		

Źródło: wyniki badania.

Biorąc pod uwagę strukturę respondentów nie można uznać badania za reprezentatywne, natomiast z uwagi na wysoki odsetek osób z wyższym wykształceniem, a także relatywnie wysoką liczbę badanych należy wyniki badania potraktować jako istotny, komplementarny z danymi statystycznymi element budowy Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Stargardzkim na lata 2026-2032, ponieważ w badaniu pytano respondentów również o kwestie dotyczące niepełnosprawności.

W pytaniu 7 poproszono respondentów o ustosunkowanie się (tak, raczej tak, trudno powiedzieć, raczej nie, nie) do wymienionych poniżej stwierdzeń, wśród których znalazło się także związane z problemem niepełnosprawności (7.12):

- 7.01. istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy domowej
- 7.02. jestem przeciwko zakładaniu kolejnych rodzin zastępczych
- 7.03. mamy dobrą ofertę spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży
- 7.04. mamy niewystarczającą ofertę zajęć wyrównujących braki edukacyjne
- 7.05. mamy zbyt mało placówek opieki nad dziećmi do lat 3
- 7.06. mamy zbyt mało placówek wychowania przedszkolnego
- 7.07. należy pomagać osobom stosującym przemoc domową (agresorom)
- 7.08. oferta domów pomocy społecznej jest wystarczająca
- 7.09. oferta edukacyjna szkół jest adekwatna do potrzeb
- 7.10. oferta pomocy dla matek/ojców z dziećmi bądź kobiet w ciąży potrzebujących schronienia jest wystarczająca
- 7.11. pomoc dla rodzin zastępczych jest wystarczająca
- 7.12. potrzeby osób niepełnosprawnych są zaspokajane**
- 7.13. powiat jest aktywny w przeciwdziałaniu przemocy domowej
- 7.14. powiat prowadzi właściwe działania profilaktyczne i edukacyjne dla dzieci i młodzieży
- 7.15. sytuacja na lokalnym rynku pracy w najbliższych latach pogorszy się
- 7.16. w naszym powiecie można łatwo znaleźć pracę

7.17. w naszym powiecie czuję się bezpiecznie

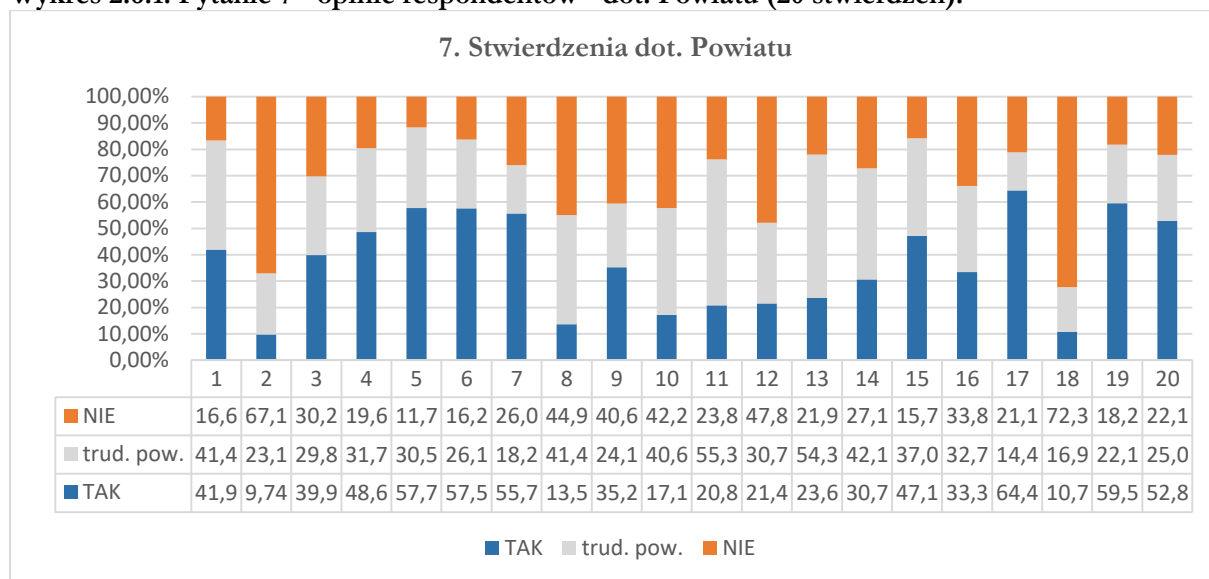
7.18. w przyszłości nie wykluczam założenia rodziny zastępczej

7.19. w szkołach średnich brakuje kierunków kształcenia potrzebnych na współczesnym rynku pracy

7.20. warunki życia w naszym powiecie są dobre

Wyniki (zsumowano odpowiedzi twierdzące i przeczące oraz neutralne) zaprezentowano na wykresie 4.1.

Wykres 2.6.1. Pytanie 7 - opinie respondentów - dot. Powiatu (20 stwierdzeń).

Źródło: badanie własne, III 2025.

Biorąc pod uwagę odpowiedzi na pyt. 7 można stwierdzić, że zdecydowana większość respondentów ma pozytywne zdanie dotyczące:

- bezpieczeństwa w Powiecie (7.17: 64,4%)
- warunków życia w Powiecie (7.20: 52,8%)
- pomocy agresorom w przemoc domowej (7.07: 55,7%)

Jednocześnie większość respondentów dostrzega zagrożenia:

- deficytu adekwatnego do potrzeb kształcenia w szkołach średnich (7.19: 59,5%)
- deficytu żłobków (7.05: 57,7%)
- deficytu przedszkoli (7.06: 57,5%)

Relatywnie wysoki odsetek dostrzegł ponadto zagrożenia:

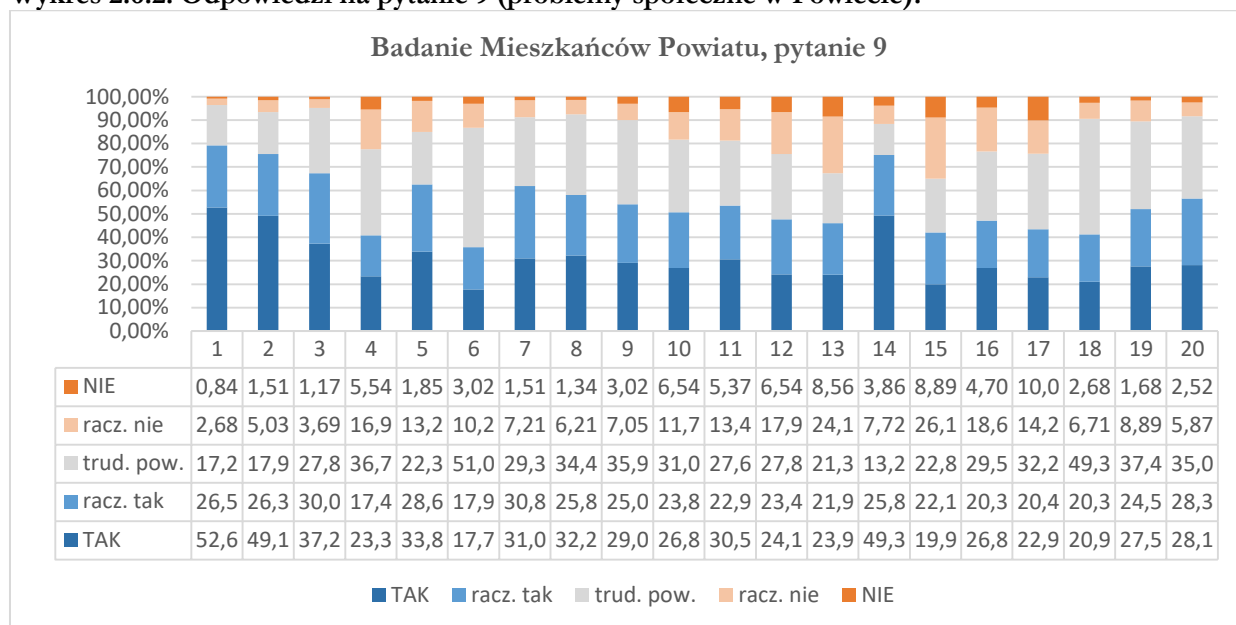
- deficytu zajęć wyrównujących braki edukacyjne (7.04: 48,6%)
- **niezaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych (7.12: 47,8%)**
- pogorszenia się sytuacji na rynku pracy w najbliższej przyszłości (7.15: 47,1%)

- małej liczby DPS-ów (7.08: 44,9%)
- deficytu adekwatnego do potrzeb kształcenia w szkołach (7.09: 40,6%%)

Można zatem poczynić wniosek, że na tle innych problemów społecznych „niezaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych” jest dostrzegane, ale z pewnością, w percepcji badanych, nie stanowi głównego problemu.

Z kolei w pytaniu 9. Badania Mieszkańców Powiatu poproszono respondentów o odpowiedź, które z wymienionych problemów społecznych występują w Powiecie (odpowiedzi: tak, raczej tak, trudno powiedzieć, raczej nie, nie). Jednym z nich był problem niepełnosprawności (9.09). Na **wykresie 2.6.2.** przedstawiono wyniki szczegółowe.

Wykres 2.6.2. Odpowiedzi na pytanie 9 (problemy społeczne w Powiecie).

Źródło: badanie własne, III 2025.

Jak można zauważyć (sumując odpowiedzi twierdzące i przeczące) zdecydowana większość respondentów dostrzega następujące problemy społeczne w Powiecie:

- 9.01. alkoholizm: **79,1%**
- 9.02. bezdomność: **75,5%**
- 9.03. bezradność opiekuńczo-wychowawcza: 67,2%
- 9.05. dewastacja środowiska naturalnego: 62,5%
- 9.07. migracja osób młodych: 61,9%
- 9.08. narkomania: 58%

9.09. niepełnosprawność: 54%

9.10. nierówność szans kobiet i mężczyzn: 50,6%

9.11. niezaspokojenie potrzeb dot. budowy mieszkań: 53,5%

9.14. niezaspokojenie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia: **75,1%**

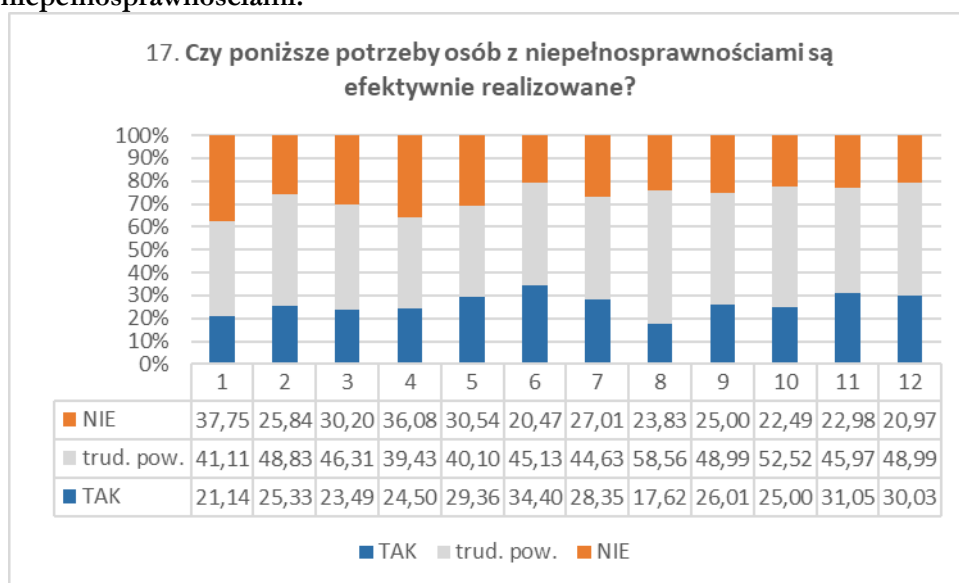
9.19. przestępczość: 52%

9.20. rozpad rodzin: 56,5%

A zatem alkoholizm, bezdomność, deficyty w ochronie zdrowia są w oczach badanych pierwszoplanowymi problemami społecznymi w Powiecie, a niepełnosprawność w opinii respondentów jest również dostrzegana jako problem społeczny – uznaje tak ponad połowa badanych, bo 54%. Z drugiej strony należy zauważyć, iż w świetle opinii respondentów w Powiecie istnieje sześć bardziej priorytetowych problemów społecznych (otrzymały więcej wskazań).

W ramach badania opinii mieszkańców Powiatu zadano również pytanie o efektywność realizacji potrzeb osób z niepełnosprawnościami (pytanie 17 Ankiety). Odsetki wskazań twierdzących (suma tak i raczej tak), przeczących (suma nie i raczej nie) oraz niezdecydowanych zawarto na **wykresie 2.6.3.**

Wykres 2.6.3. Odsetek odpowiedzi na pytanie 17. Efektywność realizacji potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Źródło: Badanie Mieszkańców Powiatu, marzec 2025.

Respondenci ocenili realizację następujących potrzeb (podano odsetek sumy wskazań tak i raczej tak):

17.01. dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki: 21,14%

17.02. dostęp do sprzętu ortopedycznego: 25,33%

17.03. dostęp do usług opiekuńczych: 23,49%

17.04. dostęp do usług rehabilitacyjnych: 24,5%

- 17.05. eliminacja barier architektonicznych i transportowych: 29,36%
- 17.06. możliwość kontaktu z innymi ludźmi: 34,4%
- 17.07. możliwość podejmowania pracy zarobkowej: 28,35%
- 17.08. możliwość korzystania z psów dla niewidomych: 17,62%
- 17.09. pomoc finansowa: 26,01%
- 17.10. posiadanie miejsca do zamieszkania: 25,00%
- 17.11. rekreacja, spędzanie czasu wolnego: 31,05%
- 17.12. wsparcie asystenta osoby z niepełnosprawnościami: 30,03%.

Jak można zauważyć, badani generalnie sceptycznie wypowiadali się na temat realizacji wspomnianych potrzeb, a często znaczący odsetek nie zajmował stanowiska. Nawet „możliwość kontaktu z innymi ludźmi”, choć w badaniu najwyżej oceniona, to wartość odsetka pozytywnych opinii wyniosła tu zaledwie 34,4%.

Problemy związane z niepełnosprawnością są niewątpliwie zauważalne, zwłaszcza w kontekście dostępności usług, integracji społecznej i możliwości zatrudnienia. Istnieje potrzeba rozwoju infrastruktury wsparcia – zarówno dla osób z niepełnosprawnościami, jak i rodzin w trudnej sytuacji życiowej (wśród których mogą też być osoby z niepełnosprawnościami). Wysoki odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” może, jednakże świadczyć o niedostatecznej informacji lub braku kontaktu respondentów z konkretnymi usługami, co pozwala poczynić sugestię, aby kwestie komunikacyjne usprawniać, zwłaszcza, że przy niewielkich nakładach instytucje pomocy społecznej działające na terenie Powiatu mogłyby osiągnąć wysoką efektywność.